

COPILUL JEGOS

Părinții mei cred că-s nebună pentru că am ales să trăiesc în casa care a aparținut bunicilor din partea tatălui, în cartierul Constitución, o măgăoaie de piatră și uși de fier vopsite în verde, dând în strada Virreyes, cu elemente art déco și mozaic vechi pe jos, atât de tocit încât, dacă mi-ar da prin cap să încui toate încăperile, aș putea inaugura un patinoar. Faza e că mereu mi-a plăcut la nebunie casa asta și îmi amintesc că atunci când eram mică și au închiriat-o unui cabinet de avocatură am fost foarte supărată. Îmi lipseau atât de mult ferestrele înalte și patio-ul interior care părea o grădină secretă și eram frustrată pentru că atunci când intram pe ușă nu mai puteam trece pragul ca la mine acasă. Nu-mi era cine știe ce dor de buinică-meu, un bărbat tăcut care abia dacă zâmbea și niciodată n-avea chef de joacă. Când a murit, nici măcar n-am plâns. Dar am plâns mult mai mult după moartea lui, atunci când, pentru o perioadă, am pierdut casa.

După cabinetul de avocatură a urmat un cabinet stomatologic, pentru ca, într-un sfârșit, să fie închiriată redacției unei reviste de călătorii care a falimentat în mai puțin de doi ani. Casa era frumoasă, bine gândită și se afla într-o stare destul de bună ținând cont de vechimea ei; numai că, în perioada aia, nimeni sau aproape nimeni nu mai voia să se stabilească în cartierul nostru. Redacția revistei de călătorii o închiriasse numai pentru că era foarte mică chiria la vremea aia. Dar asta nu a fost suficient pentru a salva revista de la faliment și cu siguranță nu a ajutat nici faptul că au fost jefuiți la câteva luni după ce se mutaseră și s-a furat totul de prin birouri: hoții au luat computerele, un cuptor cu microunde, până și o imprimantă care cântărea o tonă.

Constitución e cartierul gării pe unde trec trenurile care intră în oraș dinspre sud. În secolul al XIX-lea a fost zona în care trăia aristocrația din Buenos Aires, de aceea există astfel de case, cum e cea a familiei mele; iar de cealaltă parte a gării, în Barracas, există mult mai multe astfel de vile transformate în hoteluri sau aziluri de bătrâni, ori gata să se prăbușească. În 1887, familiile aristocrate s-au refugiat în nordul orașului, fugind din calea febrei galbene. Puține s-au mai întors, aproape niciuna. Treptat, familiile negustorilor bogați,

precum bunicul meu, au fost în stare să cumpere casele de piatră cu gargui și mânere de bronz la ușa de la intrare. Însă cartierul a rămas marcat pentru totdeauna de fugă, de părăsire; un loc nedorit.

Și e tot mai rău.

Însă dacă știi să te miști, dacă-i înțelegi dinamica, rutina, nu e periculos. Sau e mai puțin periculos. Știu că vineri noaptea, dacă ajung în Plaza Garray, pot să nimeresc în mijlocul unei lupte între mai mulți posibili bătauși: traficanții începători din strada Ceballos care-și apără teritoriul de alți pretendenți și îi hăituiesc pe veșnicii îndatorați; dependenții atât de prăjiți încât se supără din orice și încep să arunce cu sticle; travestitele bete și oboșite care își apără și ele bucățica lor. De asemenea, știu că dacă mă întorc acasă pe bulevard există șanse mai mari să mă atace hoții decât dacă mă întorc pe strada Solís, chiar dacă bulevardul e mult mai bine luminat, iar Solís, pe lângă faptul că are mai puține lămpi stradale, multe dintre ele sunt sparte: cine cunoaște cartierul, știe și strategiile astea. De două ori m-au atacat hoții pe bulevard, de fiecare dată au fost niște băieți care au venit în goană, mi-au smuls poșeta și m-au trântit la pământ. Prima dată am depus o plângere la poliție; a doua oară știam deja că n-are niciun rost, că poliția îi lăsa să fure pe bulevard, până la pasarela autopistei – așadar, vreo trei

cvartale lăsate pe mâna lor – la schimb pentru favorurile făcute de adolescenți polițiștilor. Există câteva șmecherii pentru a te putea mișca liber în cartierul ăsta, iar eu le stăpânesc la perfecție, deși, bineînțeles, oricând poate apărea ceva imprevizibil. Ideea e să nu-ți fie teamă, să-ți faci câțiva prieteni-cheie, să-i saluți pe vecini, chiar dacă sunt niște delicvenți – ba cu atât mai mult cu cât sunt delicvenți –, să mergi cu capul sus, cu ochii sârmă la tot ce mișcă.

Îmi place cartierul ăsta. Nimeni nu înțelege de ce. Eu da: mă face să mă simt hotărâtă, isteată, în priză. Puține locuri ca acesta au mai rămas în Buenos Aires care, în afară de zonele de la periferie, e tot mai plin de bunăstare, mai civilizată, mustind de viață și, în ciuda imensității lui, e un oraș simplu de trăit în el. Constitución nu e simplu, dar e minunat, cu toate casele care odată au fost luxoase, iar acum par niște temple abandonate, ocupate de barbari care habar n-au că între pereții aceia cândva s-au înălțat ode aduse zeilor.

Sunt și mulți oameni care trăiesc pe stradă. Nu chiar atâția ca în Plaza Congreso, aflată la vreo doi kilometri de locuința mea; acolo e o adevărată tabără, chiar în fața clădirilor legislative, ignorată cu desăvârșire, însă în același timp atât de vizibilă încât, în fiecare noapte, apar grupuri de voluntari care împart mâncare, verifică starea de sănătate a

Copilul jegos

copiiiilor, distribuie pături iarna și apă rece vara. În Constitución, oamenii străzii sunt lăsați în voia sortii, rareori li se dă câte o mână de ajutor. Peste drum de casa mea, într-un colț unde pe vremuri era o băcănie, iar acum e o casă ferecată pentru ca nimeni să nu o poată ocupa, cu ușile și ferestrele zidite cu cărămidă, trăiește o femeie tânără împreună cu băiețelul ei. E gravidă, trebuie să fie în primele luni de sarcină, deși nu știi niciodată când e vorba despre astfel de mame dependente de droguri, căci toate sunt foarte slabe. Copilul să tot aibă vreo cinci ani, nu merge la grădiniță, își petrece ziua la metrou, vânzând cartoline cu biserica San Expedito. Știi asta pentru că într-o seară, când mă întorceam din centru spre casă, l-am văzut în vagon. Are o metodă cât se poate de tulburătoare: după ce le oferă călătorilor cartolina, îi obligă să dea mâna cu el, o strângere scurtă și soioasă, iar uneori chiar îi pupă pe obraz. Călătorii își reprimă mila și scârba: copilul e jegos și pute. Dar n-am văzut niciodată pe nimeni atât de milos încât să-l scoată de la metrou, să-l ducă acasă, să-i facă o baie, să sune la asistența socială. Oamenii dau mâna cu el și cumpără cartolina. El e mereu încruntat, iar atunci când vorbește vocea îi e egală și moale; e răcit mai tot timpul și uneori fumează împreună cu alți copii de la metrou sau din cartierul Constitución.

Într-o seară am mers împreună de la stația de metrou până la mine acasă. Nu a scos o vorbă, dar am mers unul lângă celălalt. L-am întrebat niște aiureli, câți ani are, cum îl cheamă; nu mi-a răspuns. Nu era un copil dulce, nici drăgăstos. Totuși, când am ajuns în dreptul casei mele, m-a salutat.

— Pa, vecino, mi-a zis.

— Pa, vecine, i-am răspuns.

* * *

Copilul jegos și mama lui dorm pe trei saltele atât de uzate, încât, puse una peste alta, au aceeași înălțime cât o saltea normală. Femeia își ține puținele haine în niște saci de gunoi negri și mai are și un rucsac plin cu tot felul de lucruri pe care n-am apucat niciodată să le văd. Nu se clintește din colțul ei, stă acolo și cerșește cu o voce lugubră și monotonă. Nu-mi place deloc de ea. Nu doar pentru că e iresponsabilă, fumează țigări de foi, și scrumul îi cade pe burta de gravidă, ori pentru că niciodată n-am văzut-o purtându-se frumos cu fiul ei, copilul jegos. Mai e ceva ce nu-mi place la ea. I-am spus prietenei mele, Lala, în timp ce mă tunde în casa ei într-o luni, în zi de sărbătoare. Lala e coafeză, dar a trecut destul de multă vreme de când nu mai lucrează într-un salon: nu-i plac șefii, zice. Câștigă mai mult și e mai liniștită în apartamentul ei.

Dar, ca frizerie, locuința are câteva neajunsuri. De pildă, apa caldă care ajunge cu intermitențe pentru că centrala funcționează aiurea și, uneori, când îmi spală părul după ce m-a vopsit, mă trezesc cu un jet de apă rece peste cap de mă face să țip fără să vreau. Ea își dă ochii peste cap și zice că toți instalatorii sunt niște șarlatani, că îi cer bani în avans și nu mai revin niciodată. O cred.

— Femeia aia e un monstru, fată, strigă ea în timp ce aproape că-mi arde scalpul cu vechiul ei uscător de păr. Mă doare și atunci când îmi aranjează șuvițele cu degetele ei butucănoase. Cu ani în urmă, Lala s-a hotărât să fie femeie și braziliancă, deși se născuse bărbat și uruguayan. Acum a ajuns cea mai bună coafeză travestit din cartier și a renunțat la prostituție; când lucra pe stradă, falsul ei accent portughez o ajuta să-și seducă clienții, însă acum nu mai are sens. Dar degeaba, pentru că s-a obișnuit atât de mult încât uneori vorbește la telefon în portugheză sau, atunci când se enervează, ridică brațele spre cer și cere răzbunare sau milă de la Pomba Gira, sfântul ei personal, căruia i-a ridicat un micuț altar într-un colț al încăperii în care tunde, chiar lângă computerul deschis mereu pe chat.

— Deci și ție ți se pare un monstru.

— Îmi dă fiori când o văd, fată. E ca o vrăjitoare, nu știu cum să zic.

— De ce zici asta?

— Spun și eu ce aud. Umblă vorba prin cartier că face orice pentru bani, că merge la întâlniri cu vrăjitoare.

— Du-te tu, Lala, ce vrăjitoare! Aici nu-s vrăjitoare, nu mai crede toate prostiile.

M-a tras de păr și mi s-a părut că a făcut-o intenționat, însă și-a cerut scuze. Dar a făcut-o intenționat.

— Tu habar n-ai ce se întâmplă *cu adevărat* p-aici, fată. Tu locuiești aici, dar ești din altă lume.

Într-un fel are dreptate, deși nu-mi place să-mi vorbească așa. Mă deranjează că ea, cu maximă sinceritate, mă așază unde mi-e locul, femeia din clasa de mijloc care se crede curajoasă pentru c-a hotărât să locuiască în cel mai periculos cartier din Buenos Aires. Oftez.

— Ai dreptate, Lala. Dar, na, trăiește peste drum de mine, știu că nu se mișcă niciodată de pe saltelele alea, stă numai acolo.

— Tu lucrezi multe ore pe zi, n-ai de unde să știi ce face. Și nici noaptea nu știi ce face. Oamenii din cartierul ăsta, draga mea, sunt... cum se spune? Nici nu-ți dai seama când se reped la tine.

— Silențioși ca șerpii?

— Da, da, așa. Ai un vocabular de invidiat, nu-i așa, Sarita? E cultă, nu?

Copilul jegos

De vreo cincisprezece minute, Sarita așteaptă ca Lala să termine cu părul meu, dar n-o deranjează s-aștepte. Se uită prin reviste. Sarita e un travestit tânăr, frumos foc care se prostituează pe strada Solís.

— Ia spune-i, Sarita, povestește-i ce mi-ai povestit mie.

Dar Sarita strânge din buze ca o divă dintr-un film mut, nu are chef să-mi povestească nimic. Mai bine așa. Nu vreau să ascult poveștile de groază din cartier. Toate-s trase de păr și credibile în același timp, dar nu prea mă sperie, cel puțin nu în timpul zilei. Noaptea, când stau trează mai mult timp, încercând să profit de liniște și să termin treburi pe care le-am tot amânat, mi se întâmplă să-mi amintesc de poveștile care se spun în șoaptă. Atunci verific dacă ușile de la intrare și de la balcon sunt bine închise. Iar uneori rămân cu privirea ațintită de-a lungul străzii, privind mai ales înspre colțul unde dorm copilul jegos și mama lui, absolut nemișcați, ca niște leșuri anonime.

* * *

Într-o noapte, după cină, am auzit soneria. Ciudat: aproape nimeni nu trece pe la mine la o asemenea oră. Mai puțin Lala, în unele nopți când se simte singură, și atunci stăm amândouă și

ascultăm melodii triste și bem whisky. M-am uitat pe fereastră să văd cine e – în cartierul ăsta nimeni nu deschide ușa imediat când sună soneria, mai ales noaptea târziu – și am văzut că era copilul jegos. Am dat fuga după chei și i-am deschis să intre. Plânse-se, îl trădau urmele lăsate de lacrimi de-a lungul obrazilor lui murdari. A intrat în grabă și s-a dus până la ușa sufrageriei, dar acolo s-a oprit, ca și cum ar fi așteptat să-i dau voie să intre. Sau ca și cum i-ar fi fost frică să meargă mai departe.

— Ce s-a întâmplat? l-am întrebat.

— Mama nu s-a mai întors, a zis.

Avea vocea mai puțin aspră, dar tot nu suna ca a unui copil de cinci ani.

— Te-a lăsat singur?

A dat din cap că da.

— Ți-e frică?

— Mi-e foame, mi-a răspuns el. Sigur că îi era și teamă, numai că trecuse deja prin destule în viață încât să nu recunoască asta în fața unui străin care mai avea și casă, o casă frumoasă și imensă, chiar în fața adăpostului lui.

— Bine, i-am zis. Intră.

Era desculț. Ultima dată când îl văzusem avea niște încălțări destul de noi. I-o fi fost prea cald cu ele? Sau i le-o fi furat cineva peste noapte? Nu am vrut să-l întreb. I-am făcut semn să se așeze pe

un taburet și am pus în cuptor niște orez cu pui. Până s-a încălzit mâncarea, am uns cu unt o felie de pâine de casă. A mâncat-o uitându-se în ochii mei, foarte serios, liniștit. Îi era foame, dar nu părea să fie chiar lihnit.

— Unde s-a dus mama ta?

A ridicat din umeri.

— Dispare des?

A ridicat iarăși din umeri. Mi-a venit să-l scutur puțin, dar imediat mi s-a făcut rușine. Avea nevoie de ajutor, nu de satisfacerea curiozității mele. Totuși, ceva din atitudinea lui tăcută mă călca pe nervi. Aș fi vrut să fie un copil politicos și încântător, nu copilul ăsta antipatic și jegos care mânca pui cu orez, mestecând lent, savurând fiecare înghițitură și râgâind după ultima gură de Coca-Cola, pe care a băut-o pe nerăsuflăte, și a mai cerut. Nu aveam nimic la desert, dar știam că vara, chioșcul de înghețată de pe bulevard era deschis până după miezul nopții. L-am întrebat dacă ar vrea să mergem la o înghețată și a zis că da, cu un zâmbet care i-a schimbat complet trăsăturile feței; avea dinți mici, iar unul din partea de jos stătea să-i cadă. Mi-era puțin teamă să ies atât de târziu, mai ales pe bulevard, însă zona chioșcului de înghețată era de obicei un teritoriu neutru, acolo nu se fura mai niciodată și nici nu aveau loc bătăi.

Nu mi-am luat portofelul, am pus câteva monede în buzunarul de la pantaloni. Odată ieșiți în stradă, copilul jegos mi-a dat mâna și gestul nu a avut nimic din indiferența cu care îi saluta pe cumpărătorii de cartoline din metrou. M-a ținut strâns: poate că încă îi era teamă. Am traversat strada; saltelele pe care dormea împreună cu maică-sa erau în continuare goale. Nu se vedea nici rucsacul: sau îl luase cu ea, sau cineva îl furase profitând de faptul că-l văzuse acolo, fără nimeni prin preajmă.

Aveam ceva de mers până la chioșcul cu înghețată, așa că am ales strada Ceballos, o stradă ciudată care în unele nopți putea fi foarte liniștită. Travestitele mai puțin sculpturale, cele mai plinuțe sau mai în vârstă, preferau să lucreze pe strada asta. Mi-a părut rău că n-aveam niște papuci să-i dau copilului jegos; trotuarele erau de multe ori pline de cioburi și n-aș fi vrut să se rănească. Dar copilul pășea apăsător, se vedea că era obișnuit să umble așa. În noaptea aia, nu era nici urmă de travestiți printre blocuri, însă era plin de altare. Mi-am amintit ce sărbătoare era: ziua lui Gauchito Gil, 8 ianuarie. Un sfânt popular din provincia Corrientes, venerat în toată țara și mai ales în cartierele sărace – deși găsești altare prin tot orașul, inclusiv în cimitire. Se zice că Antonio Gil a fost asasinat ca dezertor la sfârșitul secolului al XIX-lea: l-a omorât un polițist; l-a spânzurat de

un copac și i-a tăiat gâtul. Însă, înainte de a muri, Antonio Gil i-a zis: „Dacă vrei ca băiatul tău să se vindece, roagă-te pentru mine.“ Și polițistul s-a rugat pentru că fiul lui era foarte bolnav. Și băiatul s-a făcut bine. Atunci, polițistul l-a dat jos pe Antonio Gil din copac și l-a înmormântat, iar în locul în care i s-a scurs sângele pe pământ s-a înălțat un altar care există și în ziua de azi și la care se roagă mii de oameni.

I-am spus copilului jegos povestea cu sfântul gaucho și ne-am oprit în fața unui altar. Imaginea sfântului era lucrată în ghips și îl reprezenta îmbrăcat într-o cămașă albastră, cu eșarfă roșie la gât, iar părul îl avea prins cu o panglică tot roșie. Locul era plin de bucăți de pânză roșie și se vedeau chiar și câteva stegulețe roșii: culoarea sângelui, spre veșnica amintire a inechității și-a gâtului tăiat. Dar nimic din toate astea nu erau macabre sau sinistre. Sfântul aduce noroc, vindecă, ajută și nu cere mai nimic în schimb, se mulțumește cu astfel de omagii și, uneori, cu puțin alcool. Sau cu pelerinajul la sanctuarul din Mercedes, în Corrientes: pe o căldură de cincizeci de grade, credincioșii ajung acolo cum pot, pe jos, cu autobuzul ori călare, din toate părțile, chiar și din Patagonia. Lumânările din jur creau senzația că clipește. Am aprins una dintre lumânările care se stinseseră și apoi, de la flacăra ei, mi-am aprins o țigară.

Copilul jegos părea agitat.

— Mergem imediat la înghețată, i-am zis.

Dar nu asta îl preocupa pe el.

— Gauchito e bun, a zis. Dar celălalt nu.

A vorbit cu voce joasă, uitându-se la lumânări.

— Care celălalt? l-am întrebat.

— Scheletul, mi-a zis. Dincolo sunt schelete.

În cartier, „dincolo“ înseamnă de cealaltă parte a gării, după ce treci de peroane și de terasament, acolo unde șinele se pierd spre sud. Acolo apar din când în când altare pentru sfinți mai puțin binevoitori decât Gauchito Gil. Știu că Lala își duce pe terasament – întotdeauna la lumina zilei, pentru că altfel poate fi periculos – ofranda ei pentru Pomba Gira, câteva farfurii colorate și pui cumpărați din supermarket pentru că n-are curaj să omoare o găină. De la ea știam că „dincolo“ există nenumărați Sfințișori ai Morții, sfințișorul schelet înconjurat de lumânări roșii și negre.

— Dar nu e un sfânt rău, i-am zis copilului jegos care s-a uitat la mine cu ochi mari, ca și cum i-aș fi spus o nebunie. E un sfânt care poate să facă rău dacă i se cere, însă cei mai mulți oameni nu cer lucruri rele: îi cer să-i apere. Mama ta te duce dincolo? l-am întrebat.

— Da, dar uneori mă duc și singur, mi-a răspuns. Apoi m-a tras de braț în direcția chioșcului de înghețată.

Era foarte cald. Trotuarul din jurul chioșcului era lipicios, de la atâtea înghețate topite, și m-am gândit iarăși la picioarele copilului călcând în murdăria asta proaspătă. A intrat în goană și a cerut, cu vocea lui de om bătrân, o înghețată mare de lapte cu ciocolată. Eu n-am luat nimic. Căldura îmi alunga foamea și nu știam ce-ar trebui să fac cu copilul dacă maică-sa nu avea să apară. Să-l duc la poliție? La un spital? Să-l primesc la mine până când maică-sa urma să se întoarcă? Oare exista în orașul ăsta ceva de genul unui birou de asistență socială? Bineînțeles că exista, da, un număr la care puteai suna pe timpul iernii pentru a anunța dacă cineva care trăia pe stradă risca să moară de frig. Dar cam atât, sau cel puțin eu nu știam altceva. Mi-am dat seama, în timp ce copilul jegos își lingea degetele, de cât de puțin îmi păsa de oameni, de cât de firești mi se păreau viețile lor nefericite.

După ce și-a terminat înghețata, copilul jegos s-a ridicat de pe banca pe care ne așezaserăm și a luat-o către colțul unde trăia împreună cu mama lui, fără să-mi dea prea multă atenție. L-am urmat. Strada era întunecată, se luase lumina; se întâmpla destul de des în nopțile toride. Dar chiar și așa îl vedeam destul de bine ajutată de farurile mașinilor; și mai era luminat, el și tălpile lui de-acum în întregime negre, de lumânările altarelor improvizate.

Am ajuns la colț fără să-mi mai fi dat mâna sau să-mi adreseze vreun cuvânt.

Maică-sa era întinsă pe saltele. Ca toți drogații, nu avea noțiunea temperaturii de afară, așa că purta un hanorac cu gluga trasă pe cap, de parcă ar fi plouat. Burta, imensă, îi era dezgolită, tricoul era prea scurt ca s-o mai acopere. Copilul jegos a salutat-o și s-a așezat pe saltea. N-a mai zis nimic.

Ea era furioasă. S-a apropiat de mine răgând pur și simplu, nu pot spune altfel, făcându-mă să-mi amintesc de cățeaua mea când își rupsesse un șold și înnebunise de durere, când nu se mai văicărea, ci doar urla.

— Unde l-ai dus, curva dracului? Ce vrei să-i faci? Ce? Să nu te prind că te-atingi de copilul meu!

Era atât de aproape încât îi vedeam fiecare dinte, gingiile însângerate, buzele arse de pipă și îi simțeam respirația duhnind a gudron.

— I-am cumpărat o înghețată, am strigat văzând că avea în mână o sticlă spartă cu care părea hotărâtă să mă atace.

— Tai-o sau te tai eu, curva dracului!

Copilul jegos se uita în pământ, ca și cum nu se întâmpla nimic, ca și cum nu ne-ar fi cunoscut pe niciuna, nici pe mine, nici pe maică-sa. M-am enervat pe el. Cât de nerecunoscător e împielitatul ăsta, m-am gândit și am luat-o la goană. Am intrat